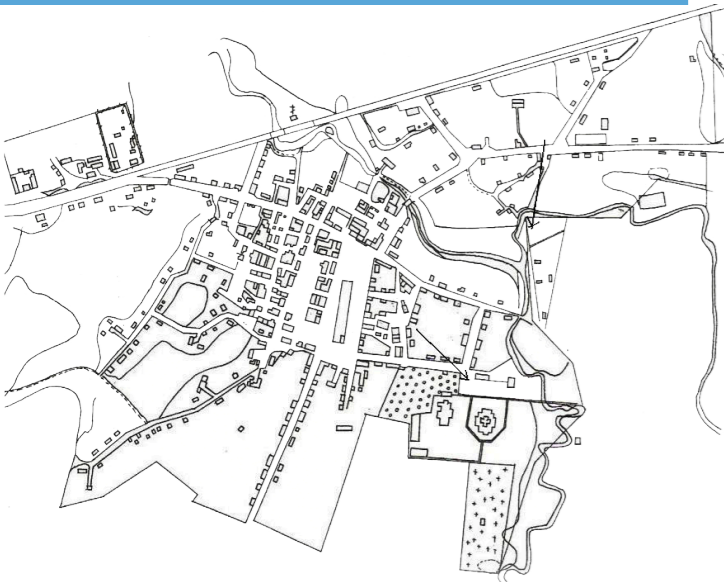

KRAŠTOTYROS MUZIEJUS

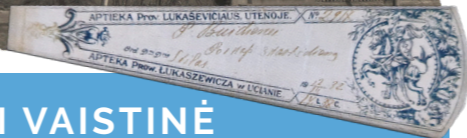
1. Utenio a. 3

Tai vienas pirmųjų dviaukščių mūrinių namų Utenio aikštėje, pastatytas XIX a. pabaigoje. Jo savininkai buvo Lifšicų ir Goldfainų šeimos. Pirmojo pasaulinio karo pradžioje savininkai, kaip ir daugelis žydų, buvo priversti palikti Uteną ir išvykti į Rusijos gilumą. 1918 m. šiame pastate posėdžiavo pirmoji Utenos savivaldybė, įkurta talkinant Steponui Kairiui. Per 1918 m. Kalėdas Uteną užėmė bolševikai šiose patalpose įsteigė revoliucinį komitetą. Išvijus bolševikus, į Uteną sugrįžę teisėti namo savininkai atgavo savo nuosavybę. Savivaldybė dar kurį laiką nuomojosi pastato dalį, o vėliau išsikėlė kitur. Pastate tuo metu ėmė veikti didmeninė prekybos bendrovė „Progresas“ bei elektros ir mechanikos biuras. Vieno iš savininkų sūnus Dovydas Zakas apie „Progreso“ kasdienybę papasakojo savo atsiminimuose „Žvilgsnis praeitin“. „Progreso“ veiklą sustabdė pirmoji sovietmečio okupacija ir Antrasis pasaulinis karas.

SENIEJI UTENOS PASTATAI – tarsi miesto atminties knygos: vieni panašūs į metraščius ir į memuarus, kiti – kaip detektyvinės istorijos, tretį verti vadintis poemomis ar apysakomis.

ŠIS MARŠRUTAS – dar vienas kelrodis į miesto pažinimą ir prisijaukinimą, padėsiantis atskleisti keletą XIX a. pabaigos - XX a. pradžios istorijos fragmentų.

SENOJI VAISTINĖ

2. Kęstučio g. 4

Pirmoji Utenos vaistinė įsteigta 1847 m. mediniame pastate. 1879 m. Uteną nusiaubusio gaisro metu sudegė ir vaistinė, ir bažnyčia. Bažnyčią nuspresta pastatyti iš plytų, o iš likusių nuo bažnyčios statybos plytų provizorius Apolinaras Stankevičius pastatydino vaistinę dabartinėje Kęstučio gatvėje. Apolinaro Stankevičiaus duktė Petronėlė 1880 m. ištekėjo už provizoriaus Vitoldo Lukoševičiaus. Taip Vitoldas Lukoševičius paveldėjo uošvio vaistinę. Provizoriaus šeima gyveno kitoje vaistinės pastato pusėje. Provizorius ir jo abi dukterys aktyviai dalyvavo miesto kultūriname gyvenime. Po Vitoldo Lukoševičiaus mirties vaistinėje darbą tęsė jo duktė Felicija Lukoševičiūtė. Su kaimyne Stefanija Šimelyte ji globojo dvi našlaites seseris. 1941 m. Felicija buvo ištremta į Sibirą, sugrįžo į Lietuvą jau po Stalino mirties. Sovietmečiu išplėstame vaistinės pastate apsigyveno keletas šeimų. Šiuo metu tai gyvenamasis namas su butais. Pastate veikia optikos salonas.

LIAUDIES NAMAI

3. Vytauto a. 1

XX a. pradžioje prie bažnyčios pradėti statyti Liaudies namai – parapijos pastatas su didele sale, mansarda, arbatine. Po ilgų carinės valdžios trukdymų Liaudies namai 1907 m. pradėjo savo veiklą. Juose veikė bažnyčios choras, „Birutės“ salėje buvo demonstruojami kino seansai. Teatro mėgėjų kuopa vaidino to meto dramos veikalus ir operetas.

Liaudies namai tapo svarbiu švietėjiškos kultūros židiniu dar ir todėl, kad vienoje iš patalpų Margarita Kemėšytė atidarė knygyną-skaityklą. Knygynas turėjo iškabą virš durų ir antspaudą. Margarita Kemėšytė užsiėmė ir leidyba. Liaudies namuose lankydavosi „Vilties“ dienraščio bendradarbė, vertėja ir lietuvių kultūros skleidėja lenkų tarpe Stefanija Drazduskaitė Jablonska. Čia vykdavo rinkimai, ateitininkų, pavasarininkų, angelaičių suėigos, yra kalbėję prelatai

Mykolas Krupavičius, Konstantinas Olšauskis, profesorius Kazys Pakštas. Šiuo metu šis pastatas – gyvenamasis namas.

DVARO RŪMAI

4. K. Ladygos g. 20

Nuo XV a. Utenos dvaras priklausė Lietuvos didžiajam kunigaikščiui, kuris dvaro valdymui skirdavo vietininkus. Per visą dvaro gyvavimo laikotarpį savininkai ir valdytojai nuolat keitėsi. Paskutinis dvarininkas Aleksandras Balcevičius XIX a. pabaigoje pasistatydino raudonų plytų rūmus su kolonomis, balkonu ir barokiškais puošmenomis frontone. Dvarui priklausė ūkinį pastatų kompleksas, šunidė, mūrinis bravoras, sodas.

Per Pirmąjį pasaulinį karą dvaro rūmuose įsikūrė vokiečių armijos kariai. 1923 m. buvusiuose dvaro rūmuose veiklą pradėjo „Saulės“ gimnazija. 1931 m. rūmai rekonstruoti. Savita statinio architektūra buvo negrįžtamai sunaikinta. Prie dvaro rūmų stovi medinis namas, gimnazistų pramintas „Špokine“. Pamokos šiame pastate ėmė vykti jau po Antrojo pasaulinio karo. O nuo 1930 m. ten gyveno kelios vargdienių vienuolijos seserys. Vienuolės tose patalpose įkūrė vaikų darželį ir mergaičių bendrabutį.

Permainingą Utenos dvaro istoriją liudijanti dvaro sodyba įtraukta į Kultūros vertybių registrą.

SENOJI LIGONINĖ

5. S. Dariaus ir S. Girėno g. 14

1906 m. „Vilniaus žiniuose“ rašoma: „Utena. Čia ant p. Balcevičiaus žemės bus išmūrytas ligonbutis. Ligoninių tilps iki dešimties...“. Vėliau sprendimas įgavo platesnius užmojus – išsiplėsta iki 40 vietų, įrengti operaciniai kabinetai, vonios, vaterklozetai. Iškilmingas ligoninės atidarymas įvyko 1909 m. rugsėjį.

Raudonų plytų pastatą puošė neoromantiniai neogotikiniai bokšteliai. Šalia įrengtas mūrinukas gydytojui, atokiau – dar vienas pastatas sergantiejiems užkrečiamomis ligomis.

Pirmojo pasaulinio karo pradžioje Utenos ligoninės personalas drauge su inventoriu evakuotas į Rževą Tverės gubernijoje, o netrukus Utenoje jau šeiminkavo kaizerinės Vokietijos kariai.

Vokiečių karo medikas Iveras Henningsenas laiške šeimai pasakojo: „Trečią valandą popiet atvykome į Utenos miestelį, didelį ir gražų kaip Haderslevas. Radome ligoninę su dideliu priestatu gydytojams, jis pasirodė tinkamas. Turėjome progos pamatyti modernią rusų ligoninę, visiškai tuščią, neseniai apleistą. Gydytojų pastate viskas naujai išdažyta, grindys išklotos linoleumu. <...> Pačioje ligoninėje, dydžio sulig mūsų, taip pat buvo didelė laboratorija...“ Vietiniai ligoniai buvo iškelti. Ligoninėje imta gydyti ir operuoti tik mūsųose sužeistuosius karius. Šiuo metu perstatytoje ligoninėje įsikūrusi Šv. Klaros palaikomosios slaugos ligoninė.

LITERATŪRA:

Algirdas A. Baliulis. Utena. Kaunas, 2017
Nijolė Bankauskienė, Gabija Bankauskaitė.
Stefania Jablonska: moteris dviejų amžių sandūroje.
Vilnius, 2020
Antanas Gasperaitis. Trys tiltai į šviesą. Utena, 2016
Bella Lown Memories of My Life.
A Personal History of a Lithuanian Shtetl, Ca, 1991
Antanas Miškinis. Rytų Lietuvos miestai ir miesteliai II d.
Vilnius, 2005
Genovaitė Šnurova. Utena. Plėtra ir valdymas 1918-2008.
Utena, 2009
David Zak. Žvilgsnis praeitin. Vilnius, 2012

LEIDINIO FOTOGRAFIJOS iš
Utenos kraštotyros muziejaus rinkinių

MARŠRUTO IR LEIDINIO SUDARYTOJA:

Roma Jančiauskienė
El.p. romajn@gmail.com
Dizainerė Lina Praudzinskaitė
El.p. praudzinska@gmail.com

LEIDINĮ IŠLEIDO:

VšĮ Utenos turizmo informacijos centras
Bažnyčios g. 1, LT-28242 Utena
El.p. tic@utenainfo.lt
Tel.: 8 687 21938, 8 674 77240
www.utenainfo.lt

UTENOS
turizmo informacijos centras

1. KRAŠTOTYROS MUZIEJUS
(Utenio a. 3)
2. SENOJI VAISTINĖ
(Kęstučio g. 4)
3. LIAUDIES NAMAI
(Vytauto a. 1)
4. DVARO RŪMAI
(K. Ladygos g. 20)
5. SENOJI LIGONINĖ
(S. Dariaus ir S. Girėno g. 14)

UTENOS SENUJŲ PASTATŲ istorijos